

የጅብራኦልተሩ አለት ክቡር አቶ ይድነቃቸው ተሰማ እሸቴ

የኢትዮጵያ ንጉሳዊ መንግስት ባልተረጋጋበት ዘመን አንድ ኢትዮጵያዊ ሚኒስትር ባይን ቁራኛ ይታዩ ነበር። ከእኚህ ሰው ጋር አብሬ ነኝ የሚል ሰው ከጥቁር መዝገብ ውስጥ ይገባ የነበረበት ጊዜ ነው።

እኚህ ሚኒስትር ከልጅ እያሱ ጋር አብረው የነበሩት ነጋድራስ ተሰማ እሸቴ ነበሩ። ውጥረቱ ሲበዛ ወደ ጅማ በግዞት መልክ ተላኩ። ነጋድራስ ተሰማ ጅማ እንደገቡ ክረምቱ አለፈ እና አዲስ አመት ገባ። በአዲሱ አመት የመጀመሪያ ቀን ነጋድራስ አንድ የምስራች ሰሙ። መስከረም 1 ቀን 1914 ባለቤታቸው ወ/ሮ ሙላቷ ገ/ስላሴ ወንድ ልጅ ተገላገሉ። ስሙም ይድነቃቸው ተባለ። ይድነቃቸው እድሜያቸው ለትምህርት ሲደርስ ቄስ ትምህርት ቤት ገብተው ፊደል ቆጠሩ። የነጋድራስ ተሰማ እሸቴ የግዞት ጊዜ አልቆ ወደ አዲስ አበባ ሲመለሱ ይድነቃቸውም ትምህርታቸውን ቀጠሉ። በዚህ መሰረት ከ6-14 አመታቸው ዘመናዊ የፈረንሳይ ትምህርት በአልያንስ በዳግማዊ ሚኒሊክ እና በተፈሪ መኮንን ትምህርት ቤት ተምረዋል። በ14 ዓመታቸው 1930 ጠላት ሀገራችንን ሲወር ጉላሌ ትምህርት ቤት ገቡ። አቶ ይድነቃቸው በዚህ የታዳጊነት ወጣት እድሜያቸው ለእግር ኳስ ለብስክሌት እና ለሩጫ ስፖርት የተለየ ፍቅር ነበራቸው። በተለይ ለእግር ኳስ የነበራቸው ተስጥኦ ልዩ ነበር። ገና የ8ዓመት ታዳጊ ሆነው የተፈሪ መኮንን ትምህርት ቤት የህጻናት ቡድንን በአንበልነት መርተዋል።

ይድነቃቸው ለስፖርት የነበራቸው ፍቅር ሀያል እየሆነ ሄደ የቀን የሌት ሀሳባቸው ስፖርት ሆነ እናም አንድ ቁም ነገር ማከናወን ሳይኖረብኝ አይቀርም የሚል ሀሳብ ወደ አእምሮአቸው መጣ። 22 ዓመታቸውን ባከበሩ ማግስት 1936 አባሄራን ሰፈር በ2ብር ቤት ተከራዩ። በጊዜው በአቶ ዓምደ ሚካኤል አቅራቢነት በደጅአዝማች ከበደ ተሰማ ፈቃድ በጀት የሌለው የኢትዮጵያ የስፖርት ጽህፈት ቤት እንዲቋቋም ተደረገ። የጽህፈት ቤቱ ዓላማ የብስክሌት የእግር ኳስ እና የቦክስ ውድድር ማድረግ ነበር። ጽህፈት ቤቱ ይህን ዓላማውን እያስፈፀመ 2 ወር እንደቆየ ወደ ሌላ ጽህፈት ቤት ተዛወረ። አቶ ይድነቃቸውም ጎጆ የወጡበት ጊዜ ስለነበረ ከሜዳ የሚገኘው ገቢ የእሳቸውን ደመወዝ መክፈል ስላልቻለ ሌላ ዘዴ መቀየስ ነበረበት። የ22 ዓመቱ ይድነቃቸው በጊዜው የዳግማዊ ሚኒሊክ ሆስፒታል አስተዳዳሪ ሆነው ሲቀጠሩ ማታ ማታ ደግሞ አቶ ዓምደ ሚካኤል በሰጡአቸው ጎጆ ቤት ውስጥ የስፖርት ውድድሮችን ማዘጋጀት ጀመሩ።

በ1940 ዓ/ም በ500 ብር በጀት በ1ተላላኪ እና በ1ስልክ የስፖርት ጽህፈት ቤት ሊቋቋም ቻለ። በወቅቱ ትዳር የመሰረቱት አቶ ይድነቃቸው ሁኔታው ደስታን ሰጣቸው ከዛች ጊዜ አንስቶ ለስፖርቱ እድገት መድከም ጀመሩ።

የአፍሪካ የእግር ኳስ ኮንፌዴሬሽን በ1949 ካርቱም ላይ በሱዳን በግብፅ በኢትዮጵያ እና በደቡብ አፍሪካ አባልነት ተመሰረተ። ኮንፌዴሬሽኑ ከአፍሪካ አንድነት በፊት የተቋቋመ የመጀመሪያው አህጉራዊ ማህበር ነው። ደቡብ አፍሪካ ትክተለው በነበረው የኢፓርታይድ ስርዓት ምክንያት ውድያውኑ ከአባልነት ስትሰረዝ የተቀሩት 3 ሃገራት ግን ተጨማሪ አባላትን እየመዘገቡ ካፍ ጠንካራ አህጉራዊ ማህበራዊ ኮንፌዴሬሽን እንዲሆን መሰረት ጥለዋል። አቶ ይድነቃቸው ተሰማ ድርጅቱን በምስራች አባልነት እና በምክትል ፕሬዝዳንትነት ከ1950 እስከ 1965 ለ15 ዓመታት ሲያገለግሉ ቆይተዋል። በ1965 ፕሬዝዳንትነቱን ተረክበው ህይወታቸው እስካለፈበት እስከ ነሐሴ 13 ቀን 1979 ዓ/ም ድረስ በተከታታይ ለ4 ጊዜ በካፍ ፕሬዝዳንትነት አገልግለዋል። አቶ ይድነቃቸው ተሰማ በፕሬዝዳንትነት ሲመሩ ሙስና በድርጅቱ ውስጥ እንዳይኖር በሚገባ ተዋግተዋል። አንዳንድ የፖለቲካ መሪዎች በተጽንኦ ውሳኔዎችን ለማስቀየር ያደረጉትን ሙከራ በማጋለጥ ከፍተኛ ሚና ተጫውተዋል። የትንባሆ እና የአልኮል ማስታወቂያዎች በአፍሪካ ስቴድዮሞች እንዳይሰቀሉ አቶ ይድነቃቸው ተከላክለዋል።

አፍሪካ የራሷ የስፖርት ሀኪም እንዲኖራት እና በአሰልጣኝ እና በዳኞች ራሷን እንድትችል የጋሽ ይድነቅ ጥረት ቀላል አልነበረም።

በአሜሪካን ሀገር ሲድ የተባለው ተቋም እንደ አውሮፓውያኑ የዘመን ቀመር በ2007 ዓ/ም አቶ ይድነቃቸው ተሰማ ታላቅ የስፖርት አባት ናቸው ሲል የአድናቆት ሽልማት ሰቶአቸዋል። ልጃቸው አቶ ታደላ ይድነቃቸው በስነ ስርዓቱ ላይ ተገኝተው የተዘጋጀውን ሽልማት ተቀብለዋል።

የአፍሪካ እና የኢትዮጵያ እግር ኳስ በመባል የሚታወቁትን አቶ ይድነቃቸው ተሰማን ለማስታወስ የሚከተሉትን አበይት ነጥቦችን በመዘርዘር ስለ ጅብራኦልተሩ አለት ክቡር አቶ ይድነቃቸው ተሰማ ያዘጋጀውን እንቋጫለን።

በኢትዮጵያ የባህርዳር ስቴድዮም ዋና በር በስማቸው ተሰይሟል።

ሞሮኮ ካዛብላንካ የሚገኘው የስፖርት ማዘውተሪያ ስፍራ በአቶ ይድነቃቸው ስም ተሰይሟል።

እስከ ዛሬም ድረስ በየዓመቱ ከሚዘጋጁት 3ት ጨዋታዎች አንዱ በይድነቃቸው ኮምፕሌክስ ነው።

6ተኛው የታዳጊዎች የስፖርት ውድድር በባህርዳር ስቴድዮም በስማቸው ተካሂዷል።

አቶ ይድነቃቸው ተሰማ በነሀሴ 13 1979 ዓ/ም ህይወታቸው አልፏል።